

“Modal Solar Village Project for PVTG habitations/ padas/ village/ remote village आदिम जमातीचे गुडा/ पाडा/ वस्ती/ गाव हे मॉडल सोलर गाव निर्माण करणे” या योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनांना मंजूरी देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: केंद्रीय-२०१९/प्र.क्र.१२७/का-१९
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
तारीख: १५/०२/२०२१

संदर्भ-

१. जनजाती कार्य मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.F.No.११०१५/०१/२०१५-SGA, दि.२१/०४/२०१५.
२. आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्र.केंद्रीय-२०१५/प्र.क्र. ६३/का-१९ दि. २२.३.२०१६ व दि. ३१.०३.२०१६

प्रस्तावना-

केंद्र शासनाकडून दरवर्षी विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत अनुदान, भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५(१) अंतर्गत व आदिम जमाती विकास कार्यक्रम या योजनाअंतर्गत राज्य शासनास अनुदान प्रदान होत असते. यानुषंगाने प्राप्त झालेल्या प्रस्तावांची सविस्तर छाननी करून निवडक प्रस्ताव केंद्र शासनाकडे सादर करण्यात येतात. ज्या ठिकाणी विद्युत ऊर्जेचा पुरवठा नाही किंवा ज्या ठिकाणी नियमितपणे वीज पुरवठा होत नाही अशा ठिकाणी सौर आधारित ऊर्जेचा वापर करून विद्युत ऊर्जेची समस्या दूर करणे व आदिम जमातीचे गुडा / पाडा / वस्ती / गाव हे मॉडल सोलर गाव निर्माण करणे ह्या हेतुने सादर करणेत आलेली Model Solar Village Project For PVTG habitations / padas /village /remote village ही योजना विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत सन २०१६-१७ सालाकरीता मंजूर करणेत आली आहे.

२. आदिवासी अति दुर्गम भागातील ज्या ठिकाणी विद्युत ऊर्जेचा पुरवठा नाही किंवा ज्या ठिकाणी नियमितपणे वीज पुरवठा होत नाही अशा ठिकाणी सौर आधारित ऊर्जेचा वापर करून विविध उपक्रम जसे की पाणी पुरवठा योजना, गावातील शासकिय कार्यालये , पथ दिवे व इतर इत्यादी सौरऊर्जेवर संचालित करणे तसेच विद्युत ऊर्जेची समस्या दूर करणे या उद्देशाने विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत सन २०१६-१७ मध्ये मध्ये Model Solar Village Project For PVTG habitations / padas /village /remote village ही योजना केंद्र शासनाच्या संदर्भाधिन पत्र क्र.१ अन्वये मंजूर करणेत आली आहे. सदर योजनेकरीता प्राप्त निधी संदर्भाधिन २ येथील शासननिर्णयान्वये आयुक्त, आदिवासी विकास नाशिक यांना वितरीत केला आहे

३. आता, विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत सन २०१६-१७ करिता Modal Solar Village Project For PVTG habitations / padas /village /remote village आदिम जमातीचे गुडा / पाडा / वस्ती / गाव हे मॉडल सोलर गाव निर्माण करणे ही रु. १५००.०० लक्ष किंमतीची योजना राबविण्याबाबतच्या मार्गदर्शक सुचनांना मंजूरी देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधिन आहे.

शासन निर्णय-

आदिम जमातीचे गुडा/ पाडा/ वस्ती/ गावांमध्ये सौर आधारित ऊर्जेचा वापर करून विद्युत ऊर्जेची समस्या दूर करणे व अशा ठिकाणी सौर आधारित ऊर्जेचा वापर करून विविध उपक्रम राबविण्याच्या अनुषंगाने “Modal Solar Village Project For PvTG habitations / padas /village /remote village आदिम जमातीचे गुडा / पाडा / वस्ती / गाव हे मॉडल सोलर गाव निर्माण करणे” ही सन २०१६-१७ मध्ये विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत रु. १५००.०० लक्ष किंमतीची मंजूर योजना राबविण्यासाठी मार्गदर्शक सुचनांना या निर्णयाद्वारे सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट क्रमांक १ नुसार मंजूरी प्रदान करण्यात येत आहे.

२. सदर योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार वितरीत तरतूदीच्या मर्यादेत योजना राबविण्याबाबत त्वरीत कार्यवाही आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांनी करावी व त्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आर्थिक व भौतिक अहवालासह शासनास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी.

३. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०२१५१२३०१९७१२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सतिश कोवे)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा.मंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- २) मा.राज्यमंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा. प्रधान सचिव, आदिवासी विकास, यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
- ४) आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक.
- ५) आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे
- ६) सहसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) उपसचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) अपर आयुक्त, आदिवासी विकास नाशिक, ठाणे.
- ९) प्रकल्प अधिकारी एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, नाशिक, डहाणू, जव्हार, शहापूर, पेण, घोडेगाव, पांढरकवडा, किनवट, अहेरी, भामरगड, चंद्रपुर, अहेरी.
- १०) संचालक, मेडा.
- ११) संगणक समन्वयक, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १२) निवड नस्ती (का.१९) आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

परिशिष्ट १

१	योजनेचे नाव	<ul style="list-style-type: none"> Model Solar Village Project For PVTG habitations / padas /village /remote village
२	एकुण मंजूर निधी / वित्तीय तरतूद	<ul style="list-style-type: none"> विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत सन २०१६-१७ मध्ये Model Solar Village Project For PVTG habitations / padas /village /remote village ह्या योजनेकरीता प्राप्त निधी रु.१५००.०० लक्ष .
३	योजनेचा उद्देश/ हेतु	<ul style="list-style-type: none"> आदिवासी अति दुर्गम भागामध्ये, ज्या ठिकाणी विद्युत ऊर्जेचा पुरवठा नाही किंवा ज्या ठिकाणी नियमितपणे वीज पुरवठा होत नाही अशा ठिकाणी सौर आधारित ऊर्जेचा वापर करून विद्युत ऊर्जेची समस्या दूर करणे गावाचे/पाड्याचे/वाडी वस्तीचे विद्युत ऊर्जेवर असणारे अवलंबन कमी करणे. सौर ऊर्जेवर आधारित विविध उपक्रम जसे की पाणी पुरवठा योजना, गावातील शासकिय कार्यालये ,पथ दिवे इ. सौरऊर्जेवर संचालित करणे
४	योजनेचे कार्यक्षेत्र	<ul style="list-style-type: none"> आदिम जमाती लोकसंख्या असणारे १२ प्रकल्प कार्यालय- नाशिक, डहाणू, जव्हार, शहापूर, पेण , घोडेगाव, पांढरकवडा, किनवट, अहेरी, भामरागड, चंद्रपुर, अहेरी.
४	योजनेतील यूनिट लाभार्थी	<ul style="list-style-type: none"> सदर योजनेसाठी निवड करण्यात आलेले आदिम जमातीचे गुडा / पाडा / वस्ती / गाव.
५	योजना अंमलबजावणी यंत्रणा	<ul style="list-style-type: none"> महाऊर्जा (मेडा)/संबंधित क्षेत्रात कामकाज करणारी तज्ञ संस्था.
६	योजना राबविणारी यंत्रणा	<ul style="list-style-type: none"> संबंधित प्रकल्प अधिकारी व महाऊर्जा (मेडा) किंवा निवडली गेलेली तज्ञ संस्था.
७	नियंत्रण अधिकारी	<ul style="list-style-type: none"> आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
८	योजना कालावधी	<ul style="list-style-type: none"> ०१ वर्ष
९	योजना राबविण्याची कार्यपद्धती	<ul style="list-style-type: none"> प्रकल्प अधिकारी हे महाऊर्जा (मेडा) व महावितरण यांच्या प्रतिनिधीच्या सल्ल्याने प्रकल्प क्षेत्रातील आदिम जमातीचे गुडा / पाडा / वस्ती / गाव यांची यादी तयार करतील. योजनेच्या अनुषंगाने महाऊर्जा (मेडा) संस्था अमलबजावणी यंत्रणा म्हणून कामकाज करेल. योजनेच्या अनुषंगाने प्रत्येक अप्पर आयुक्त,आदिवासी विकास हे त्यांच्या कार्यक्षेत्रामध्ये येणा-या प्रकल्प कार्यालयातून गाव /पाडा/वस्ती यांची यादी तपासून ती यादी आयुक्त,आदिवासी विकास,नाशिक यांना सादर करतील. योजनेच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने प्रत्येक अप्पर आयुक्त निहाय गावांची निवड आयुक्त,आदिवासी विकास,नाशिक यांच्या अध्यक्षतेखालील संनियंत्रण समितीमार्फत केली जाईल. समितीची रचना पुढीलप्रमाणे असेल.

		<p>१) आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक - अध्यक्ष</p> <p>२) अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, कोणतेही दोन - सदस्य</p> <p>३) अप्पर आयुक्त/सह-आयुक्त आ. वि., आयुक्तालय नाशिक - सदस्य</p> <p>४) महाउर्जा (मेडा) प्रतिनिधी - सदस्य (तांत्रिक)</p> <p>५) महावितरण प्रतीनिधी - सदस्य (तांत्रिक)</p> <p>६) उपायुक्त/सहायक आयुक्त केंद्रीय योजना आयुक्तालय, नाशिक - सदस्य</p> <ul style="list-style-type: none"> यादी अंतिम झाल्यानंतर आयुक्त, आदिवासी विकास हे महाउर्जा (मेडा) या अंमलबजावणी यंत्रणेची सामंजस्य करार करतील. योजनेच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने महाउर्जाने (मेडा) जर असमर्थता दर्शविली तर आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक हे उद्योग उर्जा व कामगार विभाग शासन निर्णय दि-०१.१२.२०१६ नुसार ई- निविदा प्रक्रिया राबवून इतर तज्ञ संस्थेची (शासकीय किंवा अशासकीय तज्ञ संस्था) निवड करतील. सदर निविदा प्रक्रिया उपरोक्त समितीमार्फत राबविली जाईल. निवड केलेल्या आदिम जमातीचे गुडा / पाडा / वस्ती / गाव यांचे महाउर्जा (मेडा) / निवडली गेलेली यंत्रणेकडून सर्वेक्षण करण्यात येईल. व गाव निहाय सौरउर्जेवर आधारीत करावयाच्या सुविधांचा अंदाजपत्रकीय आराखडा तांत्रिक मान्यता शुल्कासह (प्रकल्प किंमतीच्या १ % - शासन निर्णय ८ जुन २०१६ - उद्योग उर्जा कामगार विभाग नुसार सौर उर्जेवर आधारीत प्रकल्पास महाउर्जा यांचेकडून तांत्रिक मान्यता घेणे बंधनकारक आहे. यासाठी प्रकल्प रक्कमेच्या १ % तांत्रिक मान्यता शुल्क महाउर्जा यांना अदा करणे बंधनकारक आहे - तांत्रिक मान्यता प्रदान केल्यानुसार प्रकल्प विकासकाला प्रत्येक टप्प्यामध्ये निधी वितरीत करणेपूर्वी महाउर्जा यांचेकडून तांत्रिक बाबींचा तपासणी अहवाल प्राप्त करणे आवश्यक आहे) संबंधित प्रकल्प अधिकारी तसेच आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांना सादर करतील. अंमलबजावणी यंत्रणेमार्फत सादर केलेल्या अंदाजपत्रकाला तांत्रिक मान्यता महाउर्जा यांचेकडून व प्रशासकीय मान्यता आयुक्त, आदिवासी विकास यांच्या मार्फत दिली जाईल. निधी प्राप्त झाल्यानंतर आयुक्त व प्रकल्प अधिकारी हे महाउर्जा प्रतिनिधी/ अंमलबजावणी यंत्रणेचा प्रतीनिधी यांचे सोबत योजना राबविण्याच्या अनुषंगाने कार्यवाही करतील. प्रशासकिय मान्यता प्राप्त झाल्यानंतर महाउर्जा (मेडा)/ अंमलबजावणी यंत्रणा यांना अंदाजपत्रकामध्ये नमुद १ % तांत्रिक मान्यता शुल्क अदा करून तांत्रिक मान्यता घेण्यात येईल.
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • योजनेच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने करण्यात येणारे कार्य व त्याची प्रगती या बाबत अहवाल शासनास सादर करण्याची जबाबदारी उपरोक्त समितीस असतील • योजनेची अंमलबजावणी सुरु झाल्यापासून उपरोक्त समितीची बैठक दर ३ महिन्यांनी आयोजित करावी व सदर बैठकीमध्ये योजनेच्या प्रगतीचा आढावा घेण्यात यावा तसेच योजना अंमलबजावणीमध्ये काही अडचणी असतील तर त्याबाबत आवश्यक कार्यवाही करावी. • प्रकल्पाची देखभाल दुरुस्ती, बँक हमी याबाबत खबरदारीच्या उपाययोजना राबविल्या जात असल्याची खात्री समितीमार्फत केली जाईल.
१०	निधी वितरणाची कार्य पद्धती	<ul style="list-style-type: none"> • योजनेच्या अनुषंगाने प्राप्त निधी आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांच्यामार्फत अंमलबजावणी यंत्रणेला अदा करण्यात येईल. • अंमलबजावणी यंत्रणेने गावांचा विस्तृत आराखडा तयार करून त्या आराखड्याला प्रशासकीय व तांत्रिक मान्यता घ्यावी. • विकासकाने अटी व शर्ती मंजूर असल्याबातचा करारनामा प्रकल्प अधिकारी व आयुक्त यांना सादर केल्यानंतर आयुक्त, आ.वि हे कार्यारंभ आदेश निर्गमित करतील. • विकासकाने काम पूर्ण झाल्यानंतर सदर अहवाल प्रकल्प कार्यालय व आयुक्त कार्यालयास सादर केल्यानंतर व महाउर्जा यांचेकडून तांत्रिक तपासणी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर ८० टक्के निधी अंमलबजावणी यंत्रणेला आयुक्त वर्ग करतील. • प्रकल्प पूर्ण झाल्यानंतर योजनेचा फलनिष्पत्ती अहवाल, उपयोगिता प्रमाणपत्र, योजना पूर्णत्वाचा अहवाल अंमल बजावणी यंत्रणेने सादर केल्यानंतर तसेच पूर्ण झालेले काम ग्रामपंचायतकडे हस्तांतरण केल्याचे प्रमाणपत्र व प्रकल्प किमतीच्या ५% इतक्या रकमेची व ५ वर्ष मुदतीची बँक गॅरंटी प्राप्त झाल्यानंतर उरलेला २० टक्के निधी अदा करण्यात येईल. • प्रकल्पाची ५ वर्षे देखभाल अंमलबजावणी यंत्रणेकडे असेल. • योजनेच्या अनुषंगाने प्राप्त निधीपैकी सानियंत्रण व मूल्यमापणासाठी तरतूद केलेला निधी आयुक्त, आदिवासी विकास व प्रकल्प अधिकारी यांच्यामार्फत वापरला जाईल.
११	योजनेच्या अटी व शर्ती	<ul style="list-style-type: none"> • योजनेच्या अनुषंगाने प्रकल्प अधिकारी यांनी गावांची निवड करताना खालील बाबींचा विचार करावा. <ol style="list-style-type: none"> १) योजनेच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने निवड करण्यात येणारे गाव/पाडा/वस्ती हे अति दुर्गम, आदिम जमाती बहुल असावे. २) गावाची/वस्तीची निवड करताना शक्यतो ज्या गावामध्ये विद्युत ऊर्जा पोहचली नाही किंवा त्या ठिकाणी विद्युत उर्जा पुरविण्यात नियमितता नाही अशा गावांची निवड करावी.

		<p>३) ज्या प्रकल्प कार्यालयातून एक पेक्षा अधिक गावांची निवड केली गेली असल्यास त्यांना प्राधान्य क्रम देण्यात यावा.</p> <p>४) गावांची निवड करते वेळीस त्या गावाची प्राथमिक माहिती जसे की गावाचे नाव, तालुका जिल्हा, एकूण लोकसंख्या, आदिम जमात लोकसंख्या, एकूण घरे इ. माहिती सोबत जोडावी.</p> <p>५) ज्या गावांला विद्युतीकरणा संबंधी कोणतीही सुविधा अद्याप पर्यंत प्राप्त नाही अशा गावांना प्राधान्य देण्यात यावे.</p> <ul style="list-style-type: none"> • शक्य असेल त्या ठिकाणी ऑनग्रीड व हायब्रिड नेटमिटरिंग पध्दतीचा वापर करण्यात यावा. • निवड केलेल्या गावामध्ये योजना राबवण्याकरिता संबंधित ग्रामपंचायत कडून प्रस्ताव प्राप्त करण्यात यावा व त्यामध्ये प्रकल्प हस्तांतरणानंतर देखभाल दुरुस्तीची हमी संबंधित ग्रामपंचायतने घेत असल्याचे नमुद करण्यात यावे. • प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांनी वेळोवेळी प्रकल्पाच्या ठिकाणी भेट द्याव्यात. व त्याबाबतचा अहवाल वरिष्ठ कार्यालयास सादर करावा. • लाभ देण्यात येणाऱ्या ठिकाणी प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, विशेष केंद्रीय सहाय्य अंतर्गत अनुसूचित जमातीसाठी योजना या आशयाचे फलक लावण्यात येईल. • प्रकल्प कार्यान्वीत झाल्यानंतर ०५ वर्ष देखभाल दुरुस्तीची जबाबदारी संबंधित विकासकाची राहिल त्यानंतरची जबाबदारी संबंधित ग्रामपंचायत यांची राहिल. • सदर योजनेसाठी मंजूर लक्षांकात बदल करण्याचे अधिकार आयुक्त, आदिवासी विकास यांना असतील. • अंमलबजावणी करतांना येणा-या अडचणी सोडविणे व अंमलबजावणीच्या दृष्टिने योजनेमध्ये योग्य तो बदल करण्याचे अधिकार आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांना असतील. • योजनेच्या अनुषंगाने अंमलबजावणी यंत्रणेकडून निवडल्या गेलेल्या प्रत्येक गावाचे/पाड्याचे विस्तृत सर्वेक्षण करून अंदाजपत्रक देणे बंधनकारक असेल. • अंमलबजावणी यंत्रणेनी निवड केलेल्या गावामध्ये खालील बाबी अंतर्भूत कराव्यात. <ul style="list-style-type: none"> १) गावातील/पाड्यातील घरांमध्ये सौर दिवे बसविणे २) सौर पथदिवे ३) गावातील शासकीय इमारतीं, शाळांमध्ये सौर दिव्यांचा वापर ४) गावात पाणी पुरवठा योजना सुरू असल्यास त्या ठिकाणी सौर ऊर्जेचा वापर करणे. ५) सौर ऊर्जेवर चालणा-या इतर आवश्यक बाबी.
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none">सदर योजनेची अंमलबजावणी करताना चलचित्र (video) व छायाचित्रे काढावीत व योजनेची अंमलबजावणी पूर्ण झाल्यानंतर योजनेचा फलनिष्पत्ती अहवाल शासनास सादर करण्याची जबाबदारी प्रकल्प अधिकारी व अंमल बजावणी यंत्रणा यांची राहिल. Geo-tagged photographs व योजनेच्या प्रगती बाबतची माहिती वेळोवेळी CAS पोर्टल वर भरण्याची जबाबदारी प्रकल्प अधिकारी यांची राहिल.
१२	योजनेची फलनिष्पत्ती	<ul style="list-style-type: none">सौर ऊर्जेवर विविध सुविधा उपलब्ध झाल्यामुळे खंडीत विज पुरवठ्यामुळे निर्माण होणा-या समस्यांतुन सुटका होईल.पर्यावरण पुरक / अपारंपरीक / पुर्णनिर्मितीक्षम उर्जा चा वापर वाढेल त्यामुळे प्रदुषण मुक्त वातावरण निर्मीती होईल.